

Pobre rei infant!

Jaume I no va tenir una infantesa corrent, ni per a les percepcions de l'època: orfe, ostatge i rei a cinc anys, educat pels templers, manipulat pels nobles... Va saber convertir les dificultats primerenques en el tremp de la seva determinació.

“El va portar al món Maria de Montpeller. / Al combat son pare cau vençut. / Pobre rei infant! És orfe i és presoner! / Però de gran ha pres l'espasa i l'escut.”

La infantesa del rei en Jaume, el Conqueridor que ens va dibuixar el país, el monarca ros que “fo lo pus bell hom del món” (segons descripció i habitual ponderació de Bernat Desclot), queda perfectament resumida en una cançó amb text de Jaume Picas i música d'Antoni Ros-Marbà que interpretava Guillermina Motta en aquell disc també mític que explica la *Història de Catalunya amb cançons*.

Efectivament, orfe des del 1213, “presoner” de l'assassí del seu pare, reclòs després al castell de Montsó sota la tutela dels templers, casat i posat a exercir l'ofici coronat quan tot just és una criatura, i encarat a unes finances exhaustes i a una noblesa d'ambicions tempestuoses, els primers anys del fill de Pere i Maria no van ser gens planers. Ell mateix, val a dir-ho, es va encarregar de convertir aquestes circumstàncies en part de la llegenda que l'havia de dibuixar com un dels més grans reis de la corona catalano-aragonesa.

Per exemple, va escriure –o, més exactament i probablement, va dictar– el

Una bella imatge de Jaume I, al suposat retrat obra de Jaume Mateu i Gonçal Peris fet el 1427.

Llibre dels feits, considerat no tan sols el primer text historiogràfic en català, sinó l'única autobiografia que tenim d'un rei de l'edat mitjana europea. Aquesta seva crònica insòlita i personalíssima no vol ser compilació de llarg abast, sinó que comença i acaba en ell mateix i des de la seva òptica, amb explicacions quotidianes i efusions sentimentals (hi ha l'expressió famosa en aconseguir la ciutat de València –“E quan vim nostra senyera sus en la torre, descavalgam del cavall e endreçam-nos vers orient e ploram dels nostres ulls e besam la terra per la gran mercè que Déus nos havia feita”–, i moltes més encara: no debades escrivia el pare Burnes que “les pàgines del *Llibre* són xopes de llàgrimes”). Jaume hi destaca un engendrament per voluntat divina i una personalitat enfortida per

aquest mateix disgní, per les dificultats i per la pròpia determinació.

Efectivament, no hi havia gaires números a la rifa perquè nasqués cap fill d'un matrimoni allunyat i que ja tenia encetat, des del 1205, expedient de divorci. Jaume explica que el van concebre en una sola nit de coincidència. Les cròniques següents, de Desclot i Muntaner, insistiran en un estratagema de la reina Maria per colar-se al llit del marit tot fent-se passar per una de les seves amants. El cas és que els comtes-reis aconseguien hereu per una carambola o, segons el punt de vista, per voluntat expressa de Déu, que d'aleshores ençà havia de guiar i tenir cura de l'infant, del rei Conqueridor: i si de menut el protegeix d'un intent d'assassinat, quan “jaent en lo bressol, tiraren per una trapa